

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

τε τὸ παρελθόντα. Δε-
κέμβριον ὁ Δὸν Κάρολος
Βασιλεὺς τῆς Πορτογαλλίας
ἀνεχώρει ἐκ Παρισίων εἰπὼν
εἰς τοὺς φίλους του «Τὸν
Ἰανουάριον ὁ ζωγράφος
θὰ σὲ στείλλῃ ἐν ἐνθύμῳ
τοῦ βασιλέως». Τοῦτο καὶ
συνέβη. Τὸν Ἰανουάριον ἔ-
λαβον οἱ φίλοι του ἐν
Παρισίοις δελτάρια πρω-
τοχρονιάτικα. Τὰς μακρὰς
νύκτας τοῦ χειμῶνος ὁ Δὸν Κάρολος μένει εἰς τὸ γρα-
φεῖόν του εὐχαρίστως ζωγραφίζων ἐπὶ δελταρίων φυλλα-
ράκια, κοσμήματα, ἄνθη κτλ. Καὶ διὰ πληροῖσιν ἢ
πρῶτῳ τοῦ ἔτους διαμοιράζει τὰ φραῖά του σκίτσα, τὰ
ὅποια εἰς τοὺς δεχομένους καθίστανται πολυτιμώτατα.

Ὁ Δὸν Κάρολος τῷδ' ἐν ἐπράγματι καλλιτέχνῃ.
Ἐπεσκέφθη ἐσχάτως εἰς τὸ Παρίσι τὸν Ροδέν, τὸν περὶ-
φημον γλύπτην, εἰς τὸ ἐργαστήριόν του· ἤρχετο ὡς καλ-
λιτέχνης πρὸς καλλιτέχνην καὶ δὲν ἤθελε οὐδόλως νὰ
τὸν υποδεχθῇ ὡς βασιλεῖα. Ὁ Ροδέν λέγει ὅτι εἶπε
ὁ Βασιλεὺς καὶ περισσότερον ἀπὸ ἐρασιτέχνης. Ἄν δὲν
ἦτο βασιλεὺς θὰ ἦτο ἔξοχος ζωγράφος. Κεῖμα ὅτι
ἐγεννήθη βασιλεὺς. Ὁ διδάσκαλός του τὸν ἐτιμῶρει
πολλάκις ν' ἀντιγράψῃ ἐν ἱχνογράφημα εἰς τὸ ὅποιον
εὗρισκε τὴν παραμικρὰν ἀτέλειαν, χωρὶς νὰ τὸν μέλλῃ
ἂν ἦτο βασιλόπαις 15 ἐτῶν.

Ἐξ αὐτῆς τῆς ἡλικίας ὁμοῦς ἤρχισε νὰ πέμπῃ φραῖας
εἰκόνας. Ἦθελε ν' ὁρίσῃ μὲ τὰ χεῖρα καὶ τοὺς
χρωστήρας· ἀλλ' ὁ αὐστηρὸς διδάσκαλός του ἦτο ἀνέν-
δοτος· πέντε ἔτη τὸν ἐκράτησε εἰς τὸ ἱχνογράφημα· καὶ
μὴν πρῶταν τέλος τοῦ εἶπε· «τώρα, Ὑψηλότατε, δύνα-
σθε νὰ διασκεδάζητε ὅπως θέλετε, διότι εἰσθε ἕνας τέ-
λειος ἱχνογράφος καὶ θὰ γίνετε εἰς ἄριστος ὕδατογράφος».
Ἀπὸ τοῦ 20 ἔτους τῆς ἡλικίας του ἡ συμπαινετέρα
ἐργασία του εἶναι ἡ ζωγραφικὴ, καὶ τοὶ αἱ ἡγεμονικαὶ
ἀσχολίαι δὲν τοῦ ἐπιτρέπουναι μακρὰς ἐργασίας διὰ νὰ
παρασκευάσῃ μεγάλας εἰκόνας διὰ τὰς ἐκθέσεις. Ἀλλὰ
μικρὰ ἔργα, ὕδατογραφίας, παστέλ, ἱχνογραφήματα κλπ.
παρασκευάζει πολλὰ κατ' ἔτος.

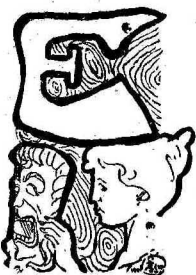
Ἐν ἀξιολογώτατον ἔργον του ἐθαυμάσθη ἐσχάτως εἰς

τὴν Ἐκθεσὶν τῶ Παρισίων, εἰκὼν ἐκ τοῦ βίου τῶν
Πορτογάλλων ἀλίκων. Εἰς τὴν Λισαβῶνα πολλάκις ἐξέ-
θεσε τὰς εἰκόνας καὶ ἐσχάτως ἔλαβε τὸ πρῶτον βραβεῖον
δι' ἓνα «Μαροκινὸν στρατιώτην». Δὲν τρέχει ὁ Δὸν
Κάρολος, ὡς ἐλεύθερος καλλιτέχνης εἰς τὰ δάση καὶ τὰς
ἐξοχάς, φέρον ὑπὸ μάλης τὸ τρίποδον κάθισμά του καὶ
τοὺς χρωστήρας του· διότι ἱστονομικοί, ἀγλικοὶ καὶ ὑπα-
ρμισταὶ τὸν παρακολουθοῦσι πάντοτε πανταχοῦ, παραφν-
λάτοντες αὐτόν. Καὶ ὁμοῦς εὗρισκει καιρὸν νὰ ζωγρα-
φῇ ἐξοχάς. Τὸ φθινόπωρον καταγίνεται εἰς τὰ κυνήγια
καὶ μόνος ἐκεῖ ζῇ κῆπως ἐλεύθερος καὶ ζωγραφίζει
ἐλευθέρως φέρον τὸ λεύκωμα τῶν σκίτσων εἰς τὴν τσέ-
πην του. Τὰς μακρὰς ταύτας εἰκόνας συνάξει καθ' ὅλον
τὸ ἔτος καὶ τὰς ἀποστέλλει τὸ νέος ἔτος εἰς τοὺς φίλους
του, μὲ τὴν φράσιν συνήθως: «Ἐνθύμημα διὰ τὰ καλὰ
Χριστούγεννα καὶ τὴν καλὴν πρωτοχρονιά», ἢ «ἀπὸ μι-
κρῶς γωνίας τῶν Ἰσπανικῶν συνόρων, ὅπου ἐκυνήγουν,
στέλλω τὰς εὐχὰς μου εἰς τὸν ἀπόντα φίλον X».

Εὐνότε καταγίνεται καὶ εἰς προσωπογραφίας γυναικείας.
Ἡ τῆς Ἰνφάντε Εὐστατίας εἰκὼν θεωρεῖται ἀριστοτέ-
ρημα, ἀλλὰ τὰ μοῖδα του συνήθως ζητεῖ μεταξὺ τῶν
γυναικῶν τοῦ λαοῦ, ἰδίως τῶν χωρικῶν τῆς Πορτογαλ-
ίας, περιφήμων διὰ τὴν φραιότητα τοῦ προσώπου καὶ
ἐνδυμασιῶν.

Λιγοῦνται ἐν Πορτογαλίᾳ τὸ ἐξῆς ἀνέκδοτον, τὸ
τὸ ὅποιον ἂν δὲν εἶνε ἀληθές, εἶνε ὁμοῦς ροσιμώτατον.
Αἱ νεαραὶ χωρिकाὶ τῶν περιχώρων τοῦ Κασκάες γνω-
ρίζουν, ὅτι ὁ Βασιλεὺς τὸν ζωγραφίζει τὰς φραῖας κο-
ρασίδας· προσπαθοῦν λοιπὸν νὰ τὸν συναντήσωσιν διὰ
ἐξέρχεται εἰς τὰς ἐξοχάς. Ἡμέραν τινα μία φραῖα χω-
ρικὴ, ἥτις πρὶν ὑπαὶ δρευνθῇ εἶχε ποῖα εἰς τὸν Βασι-
λέα, στέλλει πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν, ἐν ᾗ τὸν παρεκάλει
νὰ τῆς στείλλῃ ὡς γαμήλιον δῶρον τὴν εἰκόνα της, ἥτις
ἀπὸ πολλοῦ ἤδη ἐκόσμει τὸ βιβλίον τῶν σκίτσων του.
Πράγματι ὁ Δὸν Κάρολος εὗρεν αὐτήν, τὴν ἀντέγραψεν
ὡς ὕδατογράφημα καὶ τὴν ἐκάλεσε καὶ τῆς ἐνεγείρησε
τὴν εἰκόνα της, μὲ βαλὺντίνην ὑπόκλισιν ἐνώπιόν της.
Μίαν ἐβδομάδα κατόπιν, ἄλλη φραῖα χωρικὴ ἐζήτησε
τὴν αὐτὴν χάριν ἀπὸ τοῦ βασιλέως· καὶ αὐτὸς ἱκανο-
ποίησε τὴν ἐπιθυμίαν της ἐπίσης. Ἡ καλωσύνη του
ἐνεθάρρυνε ὅλα τὰ κοράσια τοῦ χωρίου καὶ δὲν ἤσύ-
χασαν πρὶν ἢ ζωγραφηθῶσιν ἀπὸ τῶν Βασιλέων.

ΕΝ ΙΩΒΙΛΑΙΟΝ

ΩΡΤΑΣΑΝ ἐσχάτως εἰς τὴν
Γαλλίαν τὴν 50ετηρίδα ἐ-
νὸς μεγάλου γλύπτου, τοῦ
Δαυιδ δ' Ἀνζέρ, τοῦ ὁποῖου
τὸ Ἰωβιλαίον καθήκονεῖχε νὰ
ἐορτάσῃ καὶ ἡ Ἑλλάς. Διότι
ὁ Δαυιδ δ' Ἀνζέρ ὑπέβρε γλύ-
πτῃς μᾶλλον Ἕλληνας, ὅχι μό-
νον διότι συνέχισε τὴν ἀγνὴν παράδοσιν τοῦ
ἐλληνικοῦ κάλλους εἰς τὸ μάρμαρον, ἀλλὰ καὶ
διότι ἐψάλε τοὺς ἀγῶνας, τὰ μαρτύρια καὶ τὸ
κλέος τῆς νέας Ἑλλάδος εἰς τὸ μάρμαρον. Τὴν
Ἑλλάδα ἐπὶ τοῦ τόφου τοῦ Μάρκου Μπότζαρη
ἡ ὁποία ἄλλοτε εὗρίσκετο εἰς τὸ Μεσολόγγι

καὶ τώρα εὗρίσκεται μὲ ἔχνη σφαιρῶν εἰς τὸ
Μουσεῖον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐ-
ταιρίας τῆς Ἑλλάδος, τὴν Ἑλλάδα αὐτήν, μὲ
τὸν τύπον τὸν παρθενικὸν καὶ παιδικόν, ἐγλυ-
ψεν ὁ Δαυιδ ἔχων πρότυπον νεαρὰν κόρην, τὴν
ὁποίαν κατόπιν ἀνεκάλυψεν μέσα εἰς ἓν κατα-
γώγιον τῶν Παρισίων. Καὶ τὸ ἔργον ἠκολού-
θησε τὴν τύχην τοῦ μοδέλου, διότι ὁ Δαυιδ
δ' Ἀνζέρ εἶχε τὴν ἀνέκφραστον πικρίαν νὰ
ἐπισκεφθῇ τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ εὕρῃ τὸ ἔργον
του παρημελημένον, κατατρυπημένον ἀπὸ σφαί-
ρας, σχεδὸν ἐκπεσόνον ὅσον καὶ ἡ κόρη τὴν
ὁποίαν εἶχεν ὡς πρότυπον. Ἐπάνω εἰς τὸ ἐπει-
σόδιον αὐτὸ ὁ Κλαρεττὴ ἔγραψε μίαν θαυμα-

Κ. Βολωνάκη

Μαρίτσα

σίαν σελίδα, ή όποία πολλάκις μετεφράσθη και έλληνιστί.

Τώρα μέ την 50ετηρίδα του Δαυίδ δ' Ανζέρ έμάθαμεν και άλλα έπεισόδια της ζωής του γλύπτου Δημοκράτης αδιάλλακτος ό καλλιτέχνης συνελήφθη εις τό εργαστήριόν του τό 1852 μετά τό πραξικόπημα της 2ας Δεκεμβρίου. Όταν ήλθον νά τόν συλλάβουν και τόν ήρώτησαν ποίους είχε φίλους, έδειξε τά γύρω του αγάλματα, προπλάσματα, έκμαγεΐα και ειπε μελαγχολικώς και υπερηφάνως:

— Ίδου οί φίλοι μου!

Έξωρίσθη κατόπιν εκ Γαλλίας και περιήλθε τό Βέλγιον και την Γερμανίαν, μεθ' ό ηλθε νά εγκατασθής εις την Ελλάδα του. Η κόρη του, ή όποία τόν συνώδευε, διηγείται, ότι έπεβιάσθησαν εις την Τεργέστην επί του αυστριακου Λούδ και ότι κατά την ώραν του απόπλου έτυχε νά εύρίσκετε εις τόν λιμένα γαλλικόν πτελεμικόν. «Είς την θέαν της τριχρόου σημκίας (γράφει ή κόρη) ό πατέρας μου τόσον συνεκινήθη, ώστε μέ έπληρεν εις την άγκαλίζν του κλαίων, προς μεγάλην έκπληξιν των επί του πλοίου εύρισκομένων, οί όποιοι δέν ήμπορούσαν νά εξηγήσουν την αίτίαν της συγκινήσεώς μας».

Ο Μπελέ, όστις εύρίσκετο τότε εις τάς Αθήνας, γράφει εις τάς Αναμνήσεις του:

«Κάποιοι ξένος μέ συνεκίνησεν εκ πρώτης όψews, πριν ακόμη μάθω, ότι ήτο ένδοξος καλλιτέχνης και εξόριστος. Τόν είχα ιδή πολλάς φορές, αλλά τό πρόσωπόν του, τό όποϊον είχεν

μαράνει ή θλίψις, ό παχύς μύσταξ του, τό ανοικτόχρωμον και διαρκώς κουμωμένον έπανωφόρι του του έδιδον την όψιν Πολωνού. Έστηρίζετο επί του βραχίονος μιās νεάνιδος. Κάποτε ό ξένος, παρκτηρών με, ήρώτησε τόν φύλακα της Ακροπόλεως, όστις τόν συνώδευε και μου άπηύθνε περί των άνασκαφών μου έρωτήσεις τινάς. Του άπήντησα μέ έπιθυμίαν νά τόν ευχαριστήσω. Με ευχαρίστησε, μου έτεινε την χείρα και μου ειπεν ότι ώνομάζετο Δαυίδ δ' Ανζέρ.

«Έπανήλθε πολλάκις εις την Ακρόπολιν. Μου διηγήθη τά σχέδιά του, ή μάλλον τάς απογοιτεύσεις του. Μου ώμίλησε περί της προτομής του Κανάρη, την όποίαν έπρόκειτο νά κάμη, περί της έπαύλεως της δουκισσης της Πλακετίας, κτισμένης παρά τόν Ίλισσόν, μέ έν ανάγλυφον εις την είσοδον: «Θεμιστοκλής και Αδμητος», σύμβολον της φιλοξενίας. Αλλά τά λατομεία του Πεντελικού δέν εκμεταλεύονται καλώς, άλλ' ή άργιλλος της Αττικής είναι πολύ μαλακή, άλλ' ό γυψος των Αθηνών δέν αξίζει τίποτε. Όλα μαρτυρούν τόν εξόριστον· όλα τόν δυσαρεστούν και όλα του λείπουν· λείπει και ό ίδιος εις τόν έαυτόν του, διότι έχασε τό έλατήριον της ζωής. . .»

Αυτά λέγει ό Μπελέ. Ο μέγας γλύπτης, οδηγούμενος από την κόρην του, εις τάς Αθήνας, εξόριστος και εγκαταλελειμένος, άκουσίως μάς ένθυμίζει τόν Οιδίποδα, τόν όποϊον ή Αντιγόνη έφερε μέχρι του ιερού άλσους του Κολωνού. . .

Α